

Warszawa, 7 września 2022 r.

Dr hab. Mariusz Maciejewski, prof. ALK
Katedra Prawa Administracyjnego i Publicznego Gospodarczego
Akademia L. Koźmińskiego w Warszawie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

Pani mgr Anny Zubryckiej

**pt. Ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych w
monitoringu wizyjnym**

W związku z powołaniem mnie przez Radę Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na recenzenta w przewodzie doktorskim Pani mgr Anny Zubryckiej, niniejszym przedkładam recenzję z pozytywną oceną spełniania przez rozprawę wymogów wynikających z właściwych przepisów prawa.

1. Wnioski

W pracy przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Grażyny Szpor, zatytułowanej Ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych w monitoringu wizyjnym, mgr Anna Zubrycka przedstawiła studium badawcze wybranych regulacji prawnych i ich praktycznego stosowania w obszarze monitoringu wizyjnego.

Po zapoznaniu się z powyższą pracą stwierdzam, że stanowi ona oryginalne rozwiązanie przez Autorkę problemu naukowego oraz wykazuje jej ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauk prawnych, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W związku z tym praca spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, a wynikające z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Uzasadnienie tego stanowiska przedstawiam poniżej.

2. Przedmiot i cel pracy

W przedmiotowym opracowaniu Autorka podjęła niezwykle doniosłe społecznie zagadnienie monitoringu wizyjnego, dokonując badania jego prawnej regulacji i faktycznego stosowania prawa w tym obszarze. Monitoring wizyjny jest dość często stosowanym środkiem, spotykanym coraz powszechniej w szczególności w miejscach o dużym zagęszczeniu ludzi i istotnym ryzyku wystąpienia zdarzeń niepożądanych. Dostępność cenowa i techniczna środków monitoringu wizyjnego czyni możliwym wykorzystanie go nie tylko przez większe i mniejsze organizacje, ale także przez osoby prywatne. Można spodziewać się, że skala monitorowania wizyjnego będzie się zwiększać w przyszłości. Aktualnie systemy monitoringu wizyjnego są coraz bardziej doskonałe technicznie i gromadzą coraz więcej danych, które mogą być wykorzystane do różnych celów. Zjawisko to zatem nabrało niezwyklej wagi społecznej i waga ta będzie coraz większa, w związku z tym należy stwierdzić, że podjęcie tego tematu przez Autorkę zasługuje na duże uznanie.

Jako cel pracy Autorka wskazała weryfikację tezy, że w ochronie osób fizycznych, w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych w monitoringu wizyjnym, istotne znaczenie ma realizacja prawa dostępu i uzyskanie ich kopii oraz wykorzystanie technik anonimizacji nagrań. Należy stwierdzić, że poczynione przez Autorkę ustalenia badawcze nie tylko realizują założony cel, ale także wykraczają poza weryfikowaną tezę, co należy zapisać na jej korzyść.

3. Metody

W swoim opracowaniu Autorka wykorzystwała metody analizy formalno-dogmatycznej przepisów prawa, metodę prawoporównawczą, metodę historyczną oraz metody właściwe naukom społecznym użyte dla zbadania faktycznego stosowania prawa w praktyce. Przyjęte metody odzwierciedlają zamysł Autorki połączenia części formalno-dogmatycznej (analizy przepisów) z częścią empiryczną (stosowanie prawa w praktyce), tak aby ustalić i pokazać treść obowiązującego prawa oraz to, jak obowiązujące prawo przekłada się na praktykę. Przyjęte przez Autorkę metody odpowiadają założeniom badawczym i należy ocenić je nie tylko jako prawidłowe, ale także jako dość zaawansowane, wymagające znajomości zarówno litery prawa jak i poznania sposobu jego faktycznego stosowania, a ponadto umiejętności dokonania syntezy badawczej wniosków płynących z wykorzystania tych różnych metod naukowych dla uzyskania wartościowych rezultatów poznawczych. Dlatego w zakresie zastosowanych metod pracę należy ocenić wysoko.

4. Konstrukcja i treść pracy

Praca składa się z czterech wyraźnie zarysowanych części:

1. analizy prawnej zagadnienia ochrony danych osobowych,
2. analizy kategorii monitoringu wizyjnego i jego prawnej regulacji, przede wszystkim w prawie polskim,
3. analizy przetwarzania danych osobowych w systemach monitoringu wizyjnego oraz jego prawnej regulacji, która to część została opracowana jako konsekwencja dwóch powyższych części,
4. badania faktycznego stosowania prawa administracyjnego w obszarze realizacji prawa dostępu do danych z monitoringu i uzyskania ich kopii.

Taką konstrukcję należy ocenić jako prawidłową – odpowiadającą założonemu celowi badawczemu oraz prowadzącą do trafnych i interesujących wniosków wykraczających także, co już wspomniałem, poza cel badawczy założony przez Autorkę.

Opracowanie jest dość obszerne, liczy bowiem 273 str. razem ze wstępem. Każda z części pracy kończy się podsumowaniem, w którym Autorka zwraca uwagę na najważniejsze jej zdaniem elementy przeprowadzonych rozważań, co należy ocenić pozytywnie.

Część pierwszą, w której Autorka dokonała przeglądu regulacji ochrony danych osobowych oceniam jako poprawną. Autorka przedstawiła w niej pojęcie danych osobowych, ewolucję regulacji prawa ochrony danych osobowych, strukturę regulacji oraz kategorię administrowania danymi osobowymi. W tym zakresie Autorka wykazała się znajomością regulacji oraz podstawowej literatury. Po lekturze tej części pracy wydaje się, że Autorka mogła w niej przedstawić znacznie więcej własnych wniosków oraz częściej zajmować własne stanowisko wobec podejmowanych kwestii. Jednakże ponieważ ta część pracy ma charakter „narzędziowy” i stanowi bazę dla dalszych rozważań, dlatego przedstawione w niej rozważania Autorki należy uznać za wystarczające.

Wysoko należy ocenić drugą część pracy, w której Autorka analizuje pojęcie monitoringu wizyjnego oraz dokonuje analizy prawnej regulacji monitoringu wizyjnego głównie w prawie polskim. Autorka trafnie wskazuje tutaj na rozległość i niespójność systemową regulacji prawa polskiego. W tej części Autorka wykazała się znajomością, obok kwestii prawnych, także kwestii technicznych w zakresie monitoringu wizyjnego, a ponadto umiejętnością trafnego połączenia kwestii technicznych z kwestiami prawnymi, umiejętnością agregowania wiedzy z prawa administracyjnego z wiedzą merytoryczną w badanym obszarze dla stworzenia sensownej całości jako przedmiotu prowadzenia badań naukowych i przeprowadzenia tych badań z tak przygotowanym materiałem badawczym dla osiągnięcia założonego celu badawczego. Wydaje się, że także i w tej części pracy Autorka mogła wykazać więcej odwagi w przedstawianiu swojego stanowiska, jak np. w kwestii definiowania monitoringu wizyjnego, gdzie można było pokusić się o przedstawienie własnej propozycji definicyjnej lub co najmniej o swoją ocenę przedstawionych ujęć definicyjnych wybranych z literatury. Podobnie, o ile bardzo interesującą częścią pracy jest analiza polskich regulacji monitoringu wizyjnego, gdzie Autorka trafnie wykazuje niespójności, to i tutaj można i warto było zaproponować prawodawcy modelowe rozwiązanie, które mogłoby zostać wykorzystane w przyszłości przy regulowaniu monitoringu wizyjnego w ustawach szczegółowych. Należy jednak podkreślić, że rozważania zawarte w pracy są wystarczające dla rozprawy doktorskiej, a powyższe

uwagi wynikają z ujawnionego dużego potencjału badawczego Autorki i mają służyć ewentualnemu rozszerzeniu rozprawy w przypadku, gdyby miała ona zostać opublikowana.

W części trzeciej Autorka dokonała analizy przetwarzania danych osobowych w systemach monitoringu wizyjnego oraz jego prawnej regulacji. Poza przedstawieniem i analizą norm prawnych praca zawiera także bardzo dobre omówienie naruszeń prawa stwierdzonych przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. W tym zakresie wysiłek badawczy Autorki prowadzi do interesujących wniosków i można tylko wyrazić żal, że Autorka nie pokusiła się o dokonanie ich systematyki oraz wyprowadzenie głębszych wniosków z tak interesującego, zebranego materiału badawczego.

Należy również wskazać w tym miejscu, że przedstawione w pierwszych trzech częściach pracy rozważania są ogólnie poprawne, aczkolwiek niektóre z tez stawianych przez Autorkę mogą prowokować do dyskusji naukowej. Jednakże recenzja nie jest miejscem na prowadzenie polemiki merytorycznej, dlatego należy w tym miejscu wyłącznie ocenić pozytywnie te części pracy, tj. przedstawiane tezy oraz jakość argumentacji, jako odpowiadające wymogom stawianym pracom doktorskim.

W odniesieniu do powyższych trzech części pracy chciałbym podkreślić, że na korzyść Autorki przemawia również to, iż są one mocno zakotwiczone w praktyce. Prowadzone rozważania trzymają się rzeczywistości społecznej i uwzględniają realne stosowanie prawa. Autorka zrezygnowała z koncepcji czysto teoretycznych oderwanych od realiów życia społecznego. W ten sposób praca wpisuje się w prezentowany w literaturze prawa administracyjnego nurt realizmu prawnego i pragmatyzmu prawnego. Moim zdaniem jest to duża zaleta recenzowanej pracy.

W mojej ocenie szczególną wartość badawczą przedstawia rozdział czwarty, zatytułowany *Realizacja prawa dostępu do danych z monitoringu i uzyskania ich kopii* i tej części chciałbym poświęcić znaczą część niniejszej recenzji. Autorka dokonała w niej oryginalnego empirycznego zbadania stosowania w praktyce wybranych regulacji RODO. To właśnie ta część pracy w największym stopniu wpisuje się w godny większej reprezentacji w polskiej nauce prawa administracyjnego nurt realizmu prawnego i pragmatyzmu prawnego, uzupełniając istniejący zasób

wiedzy nie tylko o interesujące wnioski, ale także o metody prowadzenia badań. Realizm prawny, jako nurt badawczy, ma za przedmiot rzeczywiste funkcjonowanie ludzi i społeczeństwa w kontekście obowiązujących norm prawnych, które poznaje metodami empirycznymi. Jego wyodrębnienie wynikało z dostrzeżenia, że prawo w ogłaszane w organach promulgacyjnych („prawo w książkach”) i prawo w stosowaniu niejednokrotnie się różnią, a więc z dostrzeżenia luki pomiędzy treścią formalnie obowiązujących norm i faktycznymi zachowaniami adresatów tych norm. Takie badania nie są często prowadzone w dziedzinie nauk prawnych w Polsce, dlatego też każdą próbę zbadania realnego działania prawa administracyjnego należy docenić.

We wstępie do tej części, Autorka słusznie odwołuje się do dotychczas prowadzonych badań teoretycznych w zakresie skuteczności prawa. Ta interesująca dyskusja w doktrynie daleka jest od zakończenia i praca Autorki stanowi tutaj pewien wkład w istniejący zasób wiedzy.

W omawianej części pracy Autorka zweryfikowała m.in. praktyczne stosowanie przepisów RODO konstytuujących prawo dostępu przysługujące osobie, której dane dotyczą oraz treść sporządzonych klauzul informacyjnych w związku z monitorowaniem. Ponadto Autorka skierowała zapytania do wybranych podmiotów w trybie dostępu do informacji publicznej dla określenia skali monitorowania, i oceny rzetelności spełnienia obowiązku informacyjnego, w szczególności w zakresie czasu przechowywania nagrań. Zatem mamy tu do czynienia z badaniem rzeczywistego stosowania prawa (prawo w działaniu). Jako trafny należy ocenić dobór próby badawczej – administratorzy działający w zbliżonych obszarach – co pozwala na dokonanie sensownych porównań i wyraźnie uwypukla ustalone problemy praktyki stosowania regulacji RODO.

Wyniki badań są oryginalne, niezwykle interesujące i niestety nie napawają optymizmem. Wynika z nich, że stosowanie badanych regulacji RODO jest mocno zróżnicowane i daleko tu do pełnej efektywności regulacji. W wyniku przeprowadzonych badań okazało się, że formalnie obowiązująca i uporządkowana regulacja prawna w praktyce jej stosowania działa tylko w ograniczonym zakresie. Zatem Autorka uchwyciła i uwidoczniała wyraźną lukę pomiędzy literą prawa i jego rzeczywistym funkcjonowaniem w społeczeństwie. Tylko jako przykład ważnych ustaleń badawczych (jednego z ważniejszych moim zdaniem) można wskazać to, że zaledwie 20% badanych administratorów zrealizowało prawo dostępu do kopii danych w odpowiedzi na prawidłowo złożony wniosek osoby, której dane dotyczą. To pokazuje jak daleka jest ustalona w wyniku badań rozbieżność pomiędzy literą prawa a jego realnym obowiązywaniem. Interesujące wyniki dało także porównanie postaw

prawnych przetwarzania danych wskazywanych przez administratorów. Dostrzeżone przez Autorkę zróżnicowanie tych podstaw uwyrażnia się jeszcze bardziej ze względu na fakt, że badane podmioty prowadzą działalność w podobnych obszarach. Podobnie interesujących spostrzeżeń Autorka przedstawia w pracy więcej i to one, moim zdaniem, w największej mierze stanowią o znaczącej wartości poznawczej recenzowanej pracy.

Warto również zaznaczyć, że w tej części rozprawy Autorka dokonuje wielokrotnie samodzielnej oceny stosowania prawa przez administratorów argumentując czy i dlaczego w jej ocenie ich praktyka jest zgodna lub sprzeczna z prawem. Zatem i tutaj wyraźnie uwidacznia się wiedza teoretyczna oraz samodzielność badawcza Autorki.

Warto również wskazać, że w tej części Autorka przedstawia także własny model realizacji wniosku o dostęp do danych utrwalonych przez monitoring wizyjny.

Wprawdzie, podobnie, jak przy poprzednich częściach dysertacji, także i tutaj część tez stawianych przez Autorkę zachęca do dyskusji i czytelnik może mieć inne zdanie w niektórych kwestiach, to jednakże należy wskazać, że tezy Autorki są formalnie poprawne. Przedstawiony w tej części pracy materiał badawczy daje podstawę do wyciągania dalszych wniosków, istotnych nie tylko dla teorii, ale także dla praktyki prawa administracyjnego, w tym dla organu ochrony danych osobowych.

Należy ponownie, dobitnie podkreślić w tym miejscu, że przedmiotowa część pracy jest silnie zakotwiczona w rzeczywistym funkcjonowaniu prawa w społeczeństwie, w praktyce stosowania prawa, co oczywiście nie odbiera jej to przymiotu naukowości. Wręcz przeciwnie, można stwierdzić, że są to badania rzeczywistości prawnej przeprowadzone w zdyscyplinowanym reżimie naukowym.

Podsumowując powyższe mogę stwierdzić, że praca Autorki jest poprawna, zawiera interesujący materiał badawczy i szereg ciekawych wniosków, czasami prowokuje do dyskusji, a ponadto ma znaczenie dla praktyki i wnosi ważny wkład w istniejący zasób wiedzy w badanym obszarze.

5. Baza źródłowa

Wykorzystana przez Autorkę literatura jest dość bogata. Wykaz bibliografii zawiera 154 pozycje, wśród których znajdują się nie tylko opracowania w języku polskim, ale także w językach

niemieckim, angielskim i włoskim. Oprócz tego w pracy wykorzystano liczne dokumenty źródłowe, m.in. takie jak stanowiska organów, wyroki sądowe, decyzje administracyjne. Niewątpliwie Autorka wykazała się umiejętnością poruszania się w literaturze przedmiotu oraz innych źródłach, a także wykorzystania ich na potrzeby prowadzonych badań. Może się wydawać *prima facie*, że w zakresie dwóch pierwszych części pracy możliwe było wykorzystać szerszego zakresu literatury przedmiotu, aczkolwiek to, co wykorzystowała Autorka jest wystarczające dla prowadzonych badań i osiągnięcia celu badawczego. Dwa pierwsze rozdziały pracy mają charakter niejako „narzędziowy” dla rozdziałów trzeciego i czwartego, które w mojej ocenie przedstawiają największą wartość, dlatego też literatura wykorzystana w dwóch pierwszych częściach jest w zupełności wystarczająca.

6. Strona formalna rozprawy

Od strony formalnej praca jest ogólnie poprawna. Jednakże można tu poczynić niewielkie zarzuty. Pierwszy dotyczy pewnej liczby literówek, które warto było wyeliminować. Drugi natomiast dotyczy zdarzających się wieloznaczności językowych i zbyt małej precyzji w formułowaniu myśli, przez co niektóre stwierdzenia Autorki mogą wydawać się na pierwszy rzut oka dyskusyjne i wymagają od czytelnika pewnej dozy wysiłku interpretacyjnego. Niewątpliwie jest to rezultat skrótów myślowych wynikających z dużej wiedzy Autorki, jednakże w przypadku ewentualnej publikacji warto przygotować opracowanie w sposób bardziej klarowny językowo. Od strony technicznej praca jest przygotowana poprawnie. Na korzyść Autorki należy podkreślić sposób prezentacji części empirycznej – wykorzystanie zdjęć ilustrujących uzyskane wyniki oraz klarowną prezentację części materiału badawczego w formie komunikatywnych tabel, co zdecydowanie ułatwia zapoznanie się z materiałem, a nie zdarza się często w pracach prawniczych.

7. Konkluzja

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Anny Zubryckiej pt. Ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych w monitoringu wizyjnym stanowi oryginalne rozwiązanie przez Autorkę problemu naukowego oraz wykazuje jej ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie prawa, a także umiejętność samodzielnego

prowadzenia pracy naukowej i w związku z tym spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim wynikające z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Mariusz Maciejewski

